



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.  
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

**Contzen, Adam**

**Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI**

Quomodo locum parabit?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

mo patris mei mansiones multa sunt. Nullus eorum alienabitur ab illa domo, ubi mansionem pro suo quisque accepturus est merito. & paulo post: Sed multa mansiones diuersas meritorum, in vna vita aeterna significans dignitates.

Et Serm. 45. de verbis Domini. & de Sancta Virginitate. c. 26. Et sermone 59. de verbis Domini. At sermone 191. de tempore. At Iouiniani, inquit, damnamus errorem, qui dicit nullam in futuro meritorum distantiam. Pari modo Hieronymus l. 2. contra Iouinianum. Vbi etiam haereticam interpretationem refutat, Ecclesias habitationum nomine venire. Et eodem libro ca. 15. Locis & mansiones, quas preparare se Christus dicit Apostolis, in domo vti que sunt patris hoc est in regno caelorum, non in terra, in qua praesens Apostolos relinquebat. Simulque sensus scripturae intuentus. Dicerem inquit vobis, quia vado, & preparabo vobis locum, si non mansiones multa essent apud patrem. Hoc est, si non vnusquisque mansionem sibi, ex largitate Dei, sed ex propriis operibus prepararet.

Et l. 1. aduersus Pelagium. Multa mansiones sunt apud Patrem, quia & merita diuersa.

Diuersa  
praemia.

Basilius l. de Spiritu Sancto ad Amphilochium c. 8. Nazianzenus orat. 33. Multa ne apud Deum mansiones sunt, quemadmodum scriptura docet, an vna tantum? Multa, inquis, non vna. Recte. Age vero easne omnes impleri? Deinceps querit. Estne aliquid, quod nobis has mansiones conciliet: vt mea est sententia, an omnino nihil? Est sane, inquis, Quid nam hoc? Hoc nimirum, quod diuersa sint viuendi genera & instituta, quodque pro fidei proportionem alia vita alio ducatur, quas nos vias appellamus.

Diuerfa ergo viuendi, mansiones diuersas faciunt. Non enim propter locorum discrimina, sed propter domorum ordinem ita vocantur, in vna enim domo sunt, & simul, Nam vt, inquit Nicetas, si vnam domum, vna lucerna tantum collustrat suo splendore, quilibet seorsum peculiariter lucem percipit, quarequam lumen in multas faces non diuidatur. Sic in futuro saeculo, vniuersi homines iusti recipiuntur, eodem loco, & non separatim, singuli pro suo modo, ex eodem lumine spirituali splendorem haurientibus, rationeque sibi conueniente gaudium, ac latitiam capientibus.

Gregorius Magnus diuersas mansiones, sed diuersitate concordantes esse ait. l. 4. mor. c. 42.

Eodem l. 4. Dial. c. 35. & l. 35. mor. c. 24. & hom. 16. in Ezechiel. Ambrosius in plal. 38. Quem autem numerum querat, accipe. In domo, inquit, patris mei, mansiones multa sunt. Dat ergo vnique locum Dominus Iesus, hoc est, aptam pro vnusquisque meritis mansionem. Vnusquisque enim in suo ordine. Et l. 1. c. 48. de officiis. Ideo & dies illos, requirit vita aeterna, qui sunt, non qui praeteriunt, vt cognoscat, quid sibi desit, quae terra sit re promissionis, perpetuos fructus ferens, quae prima apud Deum mansio, quae secunda, quae tertia, in quibus pro ratione meritorum vnusquisque requiescit. Propter meritum itaque, & meritorum praerogatiuis respondentia praemia licet antiquitati Caluinus indixit.

Innocentes  
in mansio-  
ne ponenda  
Pelagiani.

§ 2. Fuit olim etiam alia haeresis, quae beatos paruulos extra regnum caelorum constituit. Contra eos Augustinus argumentatur tract. 67. Proinde re-  
spiciendi sunt, a corde Christiano, qui putant ideo dictum mul-  
tas esse mansiones, quia extra regnum caelorum erit aliquid,  
vbi maneat beati innocentes, qui sine baptismo ex hac vita  
emigrarunt quia sine illo in regnum caelorum intrare non po-  
tuerunt. Hac fides non est fides, quia non est vera, & Catholi-  
ca fides.

Mentio horum est apud Augustinum l. 3. de anima & eius origine, cap. 11. & l. 5. Hypogosticam: Erant vero Pelagiani. At regnum Dei, & domus Dei in quam Apostoli vocantur, idem est. Et si diuersa fingantur, domus ipsa regia regno dignior est: Domestici enim regis propiores illius sunt maiestati, quam subditi ceteri: apud eos enim dignus rege splendor & copia.

## VERSUS 3.

Et si abiero, & preparauero vobis locum: iterum venio & accipiam vos ad me ipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis.

## QUESTIO I.

Quomodo locum parabit?

§ 1. **E**t si abiero, inquit, *καὶ ἐγὼ*, non est locutio hypothetica, sed particula *καὶ* accipienda est more Hebraeo, apud quos *καὶ*, si frequenter accipitur, pro, quando, vel postquam. Certe enim Dominus abiturus erat. Gen. 28. 9. ita loquitur Moses. Et Donatus illos Vergilii versus sic interpretatur.

Præterea si nona diem mortalibus agris

Aurora extulerit, & adis que retererit orbem.

Interim Theophylactus pro *καὶ* interpretatur.

§ 2. Ante Christi mortem nemo in regnum caelorum admittus est: Sed in limbo partes redemptionem expectarunt; post Christi ascensum in caelos liber est omnibus aditus. Caluinus ita differit, vt vtrumque non obscure neget. [Exortitur tanta quaestio, quae-  
lis fuerit Patrum conditio post mortem, antequam  
Christus in caelum ascenderet: Vulgo enim colligi-  
tur, fideles animas in limbo inclusas fuisse, quasi  
dicat Christus, suo in caelum ascensu paratum tri-  
locum. Sed reponso facilis, quod locus hic parati  
dicatur in diem resurrectionis. Natura enim exultat  
humanum genus a regno Dei, ante reconciliationem  
animas ait, velut in specula fuisse.]

Hic exulare humanum genus ait; In specula fuisse ait, quod si quaeras quo loco illa specula fuerit, supra an infra, nihil facile respondebit. Atqui alibi illam collocet necesse; nec enim nullibi, nec vbi que fuerunt. Nec exponit, quid sit, quod ait, non fruemur tanto bono, nisi quo vsque iterum in caelo appareat, neque quid per illam quietem intelligat; an panny-  
chiam quandam, an vero diuinae praesentiae fruitionem. Lib. 2. instit. c. 26. §. 9. Limbum habere magnos auctores, sed fabulam appellat.

Vbi & speculam vel turrim speculatoriam pro limbo illis attribuit, nouo inuento.

De animabus mortuorum alibi existimat eas nec tormenta, nec gloriam experiri ante extremum diem Iudicii, qui error fuit, Almarici, Hermanni Kifviki. Caluinus vero de Daemonibus. Quocumque pergunt, sua trahunt secum vincula, & tenebris suis obuoluti manent, interea in magnum diem extremum eorum supplicium differunt. Vide nostrum Gualterium in anno 1500. p. 778.

Atqui in abyssum Satanas ire formidat, & diues epulo apud inferos in flamma cruciatur. Verum illa de quaestione alibi disputatum est.

## VERSUS 4.5. &amp; 6.

Et quo ego vado scitis, & viam scitis. Dicit ei Thomas, Domine, nescimus quo vadis: & quomodo possumus viam scire? Dicit ei Iesus, Ego sum via, & veritas, & vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me.

QUESTIO

QVÆSTIO I.

Quomodo Christus via, veritas, vita?

§. 1. Consoletur suos Dominus, quod mors grauis videri non debeat, cum sciant, quo eat, nempe ad patrem, viam etiam norint, ideo & ipsi secuturi sint. Respondet Thomas & amans, & timens, nescire se viam, & quomodo scire possit, interrogat. Chrysostomus alio illum animo interrogare dicit, quam Petrum. Hunc enim vt sequeremur animose quaesisse, Thomam timuisse. Forte & magistro, & sibi timuit: omnia autem illa proponit, vt instruantur, & viam discant. Erat vero obscura & confusa in Thoma vt & in cæteris cognitio. Ad regnum iturum credebatur, & viam esse mortem crucis etiam audierat; deinde viam, qua ad ipsum patrem veniretur esse Christum. At quomodo regnum aufpicaturus esset, quomodo ipsi eum secuturi, ignorabat. Viam sciebant, quia Christum norant, sciebant, quæ non recogitabant, ideo scire se nesciebant, quod vbi se collegerant, scire poterant.

Thomas interrogat, nescire se viam, & quomodo scire possit, interrogat. Chrysostomus alio illum animo interrogare dicit, quam Petrum. Hunc enim vt sequeremur animose quaesisse, Thomam timuisse. Forte & magistro, & sibi timuit: omnia autem illa proponit, vt instruantur, & viam discant. Erat vero obscura & confusa in Thoma vt & in cæteris cognitio. Ad regnum iturum credebatur, & viam esse mortem crucis etiam audierat; deinde viam, qua ad ipsum patrem veniretur esse Christum. At quomodo regnum aufpicaturus esset, quomodo ipsi eum secuturi, ignorabat. Viam sciebant, quia Christum norant, sciebant, quæ non recogitabant, ideo scire se nesciebant, quod vbi se collegerant, scire poterant.

§. 2. Viam se dicit qua ad regnum itur, non modo qua homines, sed qua ierunt & Angeli vt docet noster Soar. T. 1. in 3. partem. Nam & doctrinam cælestem tradidit, vt tanquam via regia sine diuerticulis, & anfractibus ad patriam pertingere possent; Fidem etiam dedit, & gratiam, denique præiuit, vt eum imitarentur. Vide Basilium de Spiritu S. c. 8. Leonem ser. 2. de resurrectione. Theophylactus viam esse, quia per ipsum eundem. Et pari modo Augustinus. Ipsum iussit per seipsum, ad seipsum; nos quo iumus nisi ad ipsum; & quæ iumus, nisi per ipsum: Ipse igitur per seipsum ad seipsum, imo & ad patrem, & nos & ipse. Qua autem re proprie viam nobis esse se docet, nisi qua mediator est, qua facta est via per inuia, per immane chaos quod nos à Deo separabat. Via est, præter quam quisquis graditur, quantumcumque currat, etiam si volet, non tamen ad patrem perueniet, quantumcumque currat, quia extra viam est. Egrege nobis viam Chrysostomus describit. *ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς: τὸ πρὸς πατέρα εἶμι τὸ ὄνομα ἐρχομαι εἰ μὴ δι' ἐμοῦ, τὸ δὲ πρὸς ἀλλήλους εἶμι ἡ ζωὴ, &c. ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, & δεῖσθε μου τὸ χεῖρον ὡς ἔστειλε, &c.* Ego sum via. Hæc demonstratio est eius: Nemo venit nisi per me. Veritas quia sine dubio hæc erunt. Ego sum via, non indigentibus manu ductore.

Ad Christum ire per Christum docet S. Leo serm. 16. de passione Domini, cum per semitam humilitatis & obedientie incedimus. Et serm. 18. Viam, ait esse in formam conuersationis nostræ. Augustinus l. 1. de Trin. c. 12. Viam esse secundum formam serui. Nazianzenus oratione. 5. Via dicitur, vt qua per seipsum nos ducat; Et Elias commendator.

Via quid.

In Christo igitur ambulamus, & mouemur quasi in via, sumus quasi in veritate, viuimus quasi in vita æterna. Via igitur doctrina est. Isaia 2. docebit multas vias suas. Mos est & agendi ratio. Sic videtur via homini aliquando recta, sed qua ducit ad interitum. Isaia. 8. & 10. Amos. 8. opera etiam actiones conatus, Iob 40. Prouerb. 3. Psal. 24. omnibus illis modis Christus nobis via est. Vide & Ambrosium T. 1. p. 301. & T. 4. p. 173. & 282.

Via in seos requirit.

§. 2. Hinc facile apparet quantum illi aberrant à vero, qui solam fidem sufficere arbitrantur, cum per viam, quæ Christus est, etiam cæterarum virtutum comitatu esse cinctos oporteat, non nuda fide securos vitiorum cloacas secum trahere. Obseruauit l. 3. Stromatum Renatus Benedictus, demonstrauitque non posse viam huius, veritatis, & vitæ participes esse, nisi sanctitatem colant. Idemdem id in horum verborum expositione inculcant Patres, præter. os quos Adami Conzen in Euang. Tom. 1.1.

citauit: Augustinus Epist. 49. atque aliis locis plurimis. Non patitur via illa impuros gressus, non imputat veritas improbis iustitiam.

§. 3. Bullingerus nos monet, vt & nos Caluina nos moneamus, ne neglecta via vnica salutis, quæ Christus est. Vias Zvinglianas, Caluianas, Libertinas sequantur, laxas quidem illas, & dealbatas, sed vias ad exitium ducentes. Nam miratur ille, quis malus genius illos in transfuersum rapiat, quibus allubescit, via Francisci, Dominici, Benedicti potius, quam Christi. Cui promptum est respondere esse vias non modo eorum quos enumerat, sed etiam viam Augustini, Basilii, Antonii, Pauli, Apostolorum, atque ad se viam Christi. Christus ipsa via est, Apostolici, & viri Apostolici per eam ambularunt, magnis virtutibus, & miraculis in Ecclesia inelyti. Quod si dubitet quisquam, qui de amœnis mundi diuerticulis in hanc viam quasi per obliquum prospicit, accedat propius, cumq; arctam virtutis, & abnegationis præuiam esse cognouerit, cum mundam, & puram, cum veritate statam, & munitam, & cœlesti lumine fulgentem non dubitabit asserere viam esse Christi.

Via Monachorum, via Christi.

QVÆSTIO II.

Quomodo Christus est veritas?

§. 1. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum vna vias esse veritates docet, vnam Christi, *μὴν ὅτι καὶ ἐὰν αὐτὸν ἀλλήθως ἀπαγγέλλοις, ὅτι καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἔπος. Vna principalis est ipsa veritas, quæ per manus non traditur, quam à filio Dei didicimus: addendum illi eulogio, quæ ipsa est Dei filius. Nam Iudæorum sententia Messias veritas dicebatur. Ex Psalmo 67. vt Galatinus folio 145.*

§. 2. Non itaque anxie quærendum, cur Christus se veritatem dicat, cum viam dixisset; multæ enim reddi causæ possunt. Nam cum viam dixisset, etiam veritatem addit, quæ luce cœlesti sine errore duceat, quæ sit ipsa vita, vt ostenderet eum qui in via esset, & veritatem, & vitam tenere. Leo ser. 18. de resurrectione. Via in forma conuersationis iustæ, veritas doctrinæ diuinæ, & vita beatitudinis sempiternæ. Ambrosius l. de bono mortis c. 12. Eodem pene modo interpretatur.

August. l. 1. de Trinit. 12. secundum formam serui esse viam, secundum formam Dei veritatem. Alti viam esse, & veritatem absque legis cæremoniis Nazianzenus viam falsitatis expertem.

Denique vitam dicit, nam felicitatis æternæ obiectum est, & vitæ nostræ spiritalis effector, gratiæ, & gloriæ dator. Ita quidem, vt etiam mortui in hanc vitam perueniant.

QVÆSTIO III.

Cur nemo veniat ad patrem nisi per ipsum?

§. 1. VNum atque vnicum se mediatorem esse Christus profitetur, per quem vita æterna percipitur. Quare fugiendi sunt noui Samosateniiani, Soci-niani, qui mediatorem non agnoscunt, etiam Osiandriani, qui redemptos nos morte & sanguine Christi negarunt, Synodus Osiandriensis ait, duas iustitias esse à Wirtenbergenibus positas, vnam prædicatam in Euangelio, opera quæ Christus in sua humanitate fecit, pro nobis, item, fidem, remissionem peccatorum, sanguinem, passionem, queriturque Osiandricam mediationem & iustitiam à Brentio & Wirtenbergenibus induci Osiander enim omnibus Christi actionibus neglectis, iustitia Dei essentiali nos iu-

Christus mediator.

Osiandriensis.

Qq 2 stos est